

CONSTANTIN ARCU – *FAIMA DE DINCOLO DE MOARTE*

Traduction du roumain par Cristina Drahta

Cristina DRAHTA

Université « Ștefan cel Mare », Suceava, Roumanie
cdrahta@yahoo.fr

Constantin Arcu est membre de l'Union des écrivains de Roumanie depuis 1998, il a été rédacteur en chef de la revue « Bucovina Literară » entre 1999-2006 et, depuis janvier 2009, il est rédacteur à la revue « Timpul » de Iași, où il a une rubrique permanente. Il est docteur en droit international privé, maître de conférences et dirigeant du Département de Droit et Administration Publique de l'Université « Ștefan cel Mare » de Suceava.

Le roman *Faima de dincolo de moarte* (*La gloire au-delà de la mort*) paru chez Cartea Românească en 2001, dont nous avons traduit un fragment, présente la vie dans une petite ville au nord de la Roumanie, au début des années 1990 ayant comme figure centrale le personnage mythique d'Oreste. Le regard de l'auteur n'est ni plein de pitié, ni de satire, mais le reflet du miroir qu'il promène au long du chemin, selon les mots de Mircea A. Diaconu. Le roman a été proposé pour recevoir le Prix de l'Union des Ecrivains de Roumanie, a reçu le Prix de la Société des Ecrivains de Bucovine, le Prix de la Fondation culturelle de Bucovine et le Prix de l'Union des Ecrivains de Roumanie, la filiale de Iași.

CAPITOLUL IX. DILUVIUL. DAMELE DE CONSUM ÎȘI ABANDONEAZĂ MESERIA ȘI LANSEAZĂ UN SĂPTĂMÎNAL

La scurt timp după plecarea lui Oreste, peste Rodești se așternu o tristețe sumbră. Soarele s-a transformat pentru câteva zile într-un ghem roșiatic, lipsit de viață, apoi dispăru definitiv și un potop crâncen închise în case întreaga suflare a orașului. De după ferestre, priveau cu toții, cuprinși de o spaimă surdă, valurile mîloase, care alergau neconținut peste asfaltul șoselelor, îngrămădind la rădăcinile descoperite ale copacilor cîrpe, hîrtii și cutii goale de conserve, toată mizeria ascunsă la groapa de gunoi de la capătul tîrgului. Apa pătrunse prin casele risipite la marginea plată a cartierului Toloaca, dar se insinuă curînd printr-o osmoză apocaliptică în pereții blocurilor, împingînd pînă la ultimele apartamente pînze verzi de mucegaiuri. Simțeau cu toții cum igrasia le pătrunde implacabilă în plămîni, însă nu exista nici o posibilitate de împotrivire, decît aceea de a se arunca, într-o deznădejde vecină cu nepăsarea, asupra sticlelor dosite prin debarale și cămări, pînă cînd și ultimele picături de votcă fură stoarse fără cruțare.

Dar cu toate că aveau capetele pline de alcool, în mintea fiecărui rodăgeștean încolțise pe neașteptate unul și același gînd, pe care însă nu aveau curajul să și-l mărturisească deschis, un cui înfîpt dureros în conștiința tulbure a comunității, un păcat rușinos aparținînd deopotrivă fiecărui locuitor, începînd cu țîncul învelit în pelinci și care nu putea încă să pronunțe exact numele Oreste și pînă la bătrînul țărănist Purice, cel care într-un toiag cu mîner în formă de cheie se întorsese de mult timp pe tărîmurile imemorabile ale prunciei și susținea morțiș că Oreste era reîncarnarea unui fruntaș din alte timpuri al partidei sale.

Gîndul acela fu deci suprimat dureros de fiecare locuitor al orașului, pînă cînd Vichentie își întinse mădularele, scuiță cu dispreț în apa care se scurgea prin întreg garajul și decretă aforistic: „Cînd lași să plece un om ca Oreste, te-ai pișat pe bafta ta“. Atît a spus Vichentie, apoi s-a lăsat pe cealaltă parte, după ce a mai aruncat o privire tulbure în apa care șerpuia printre resturile de mobilier putred, peste care își aranjase prevăzător canapeaua oloagă, unde zăcea de șapte zile încheiate, de cînd se abătuse diluviul, răstimp în care se hrănise doar cu niște colțuri de pîine mucegăită și băuse două sticle de biter Festival, dosite cu mult timp înainte într-o adîncitură scobită în pămîntul de sub mobilier, ca rezervă pentru vremuri de restriște sau de boală.

CHAPITRE IX. LE DELUGE. LES FILLES PUBLIQUES ABANDONNENT LEUR METIER ET LANCENT UN HEBDOMADAIRE

Une tristesse sombre envahit la ville de Rodești, tout de suite après le départ d'Oreste. Durant quelques jours, le soleil se transforma dans une pelote rougeâtre, sans vie, puis disparut définitivement et un déluge terrible obligea toute la population de garder leurs maisons. Derrière leurs fenêtres, ils regardaient tous, pris d'une panique sourde, les vagues boueuses qui couraient sans cesse au long des rues et qui balayaient vers les racines découvertes des arbres des bouts de tissus, des papiers et des boîtes vides de conserves, toutes les ordures jetées dans les poubelles de la périphérie de la ville. L'eau pénétra dans les maisons dissipées au bout du quartier Toloaca, mais elle s'insinua bientôt par une osmose apocalyptique dans les parois des immeubles, en poussant des réseaux verts de moisissure jusqu'en haut, vers les derniers appartements. Ils sentaient tous l'humidité pénétrer implacablement dans les poumons, mais sans aucun pouvoir de s'y opposer, sauf celui de se précipiter frénétiquement, dans un désespoir proche de l'insouciance, vers les bouteilles de vodka, cachées dans les débarras, pour les épuiser jusqu'à la dernière goutte.

Mais, même ivres morts, tous les habitants de Rodești réfléchissaient à la même chose que personne n'avait le courage d'avouer ouvertement, une épine douloureuse enfoncée dans la conscience troublée de la communauté, un péché honteux commis par chaque habitant sans exception, en commençant par le même en linges incapable de prononcer le nom d'Oreste et en continuant par le vieux travailliste Purice, celui qui, s'appuyant sur une canne en forme de clé, était revenu depuis longtemps dans sa région natale et qui soutenait qu'Oreste était l'incarnation d'une ancienne personnalité de son parti.

Cette pensée fut donc supprimée d'une manière douloureuse par chaque habitant de la ville, jusqu'à ce que Vichentie se dégourdisse les jambes en crachant avec dédain dans l'eau qui ruisselait partout dans le garage et dise sur un ton d'aphorisme : « Laisser partir quelqu'un comme Oreste, c'est aller se faire pendre. » C'est tout ce que Vichentie pût dire en changeant de position et jeta un oeil troublé sur l'eau qui serpentait parmi les restes de meubles pourris sur lesquels il avait pris garde de ranger le canapé bancal sur lequel il dormait depuis plus de sept jours, depuis le déluge. Pendant ce temps, il avait mangé seulement quelques croûtes moisies et avait bu deux bouteilles de bitter Festival cachées longtemps avant dans une niche située dans la terre sous les meubles, en guise de réserve pour les temps de privation ou de maladie.

Afît a spus Vichentie în singurătatea garajului, și printr-o misterioasă telepatie colectivă cu toții începură să-și sloboadă gîndul apăsător, într-un cor de regrete tardive. Și telefoanele prinseseră să sune ca turbate, iar cineva propuse înființarea unui comitet de salvare sau ceva în acest gen, care să se deplaseze cu cea mai mare iuțeală în Nemția, de unde să-l aducă fără întârziere pe Oreste. Numai că în momentul în care totul fusese pus la cale și se făceau ultimele pregătiri, ploaia încetă pe neașteptate, deși vîntoasa mai continuă un timp să se agite prin copaci. Ideea plecării fu abandonată în mod tacit, rușinîndu-se cu toții parcă de un asemenea gînd superstițios.

Cu toate acestea, șirul ghinioanelor nu se opri aici. Mai întîi s-a îmbolnăvit grav de ciroză directorul unei societăți comerciale de legume și fructe, un tip care știa exact ce înseamnă o beție strașnică, dar care nu dădea nici un semn că i se va trage ceva de pe urma acestei nevinovate obișnuințe. Și degetul acuzator al tîrgului a arătat fără ezitare spre votca pe care fiecare dintre rodeșteni o dăduse gata dintr-un motiv sau altul în perioada furtunii.

La auzul acestei vești, domnul Lupancu își abandonă cușeta din podul blocului, în care stătuse închis aproape două săptămîni, coborî scara metalică făcînd eforturi supraomenești și se înființă în fața ușii apartamentului său, în timp ce Mara tocmai tăvălea prin mujdei de usturoi niște cartofi fierți în ulei. Domnul Lupancu era într-un hal de sfîrșeală care-l făcea aproape de nerecunoscut, iar Mara crezu pe moment că-i unul dintre cerșetorii care începură să se perinde după furtună în număr tot mai mare. Deși zilnic îi dusesese în pod cîte o farfurie cu mîncare, tînăra nu reușise să-l vadă la față, căci pezevenghiul ținea ușa închisă, spre a nu fi ușurat de vreo sticlă cu spirt; avea acolo provizii apreciabile.

Reuși totuși să ajungă în bucătărie, scoase din buzunarul pantalonilor o sticlă de jumătate de litru aproape plină și o așeză lîngă castronul cu cartofi aburinzi. Încercă să zîmbească, însă fața îi era acoperită de o crustă maronie, solzoasă, semn că nu se mai obosise să se spele pe față de cîtva timp, apoi începu să se smiorcăie cum că nu știe exact care director, oricum, un prieten bun de-al său, trăgea să moară, dacă nu cumva dăduse chiar în primire. Era o aiureală, bineînțeles, de vreme ce toată povestea asta i-o înșirase cu puțin timp înainte chiar Mara, de după ușa cușetei din pod, amenințîndu-l

Après cette déclaration de Vichentie prononcée dans la solitude du garage, par une mystérieuse télépathie collective, ils commencèrent tous à déclarer leur pensée pesante, dans un chœur de regrets tardifs. Et les téléphones se mirent à sonner frénétiquement et quelqu'un proposa même la création d'un comité de sauvetage ou quelque chose de ce genre qui se déplace aussi rapidement que possible en Allemagne pour en ramener Oreste. Mais, au moment des derniers préparatifs où tout fut prêt, la pluie cessa à l'improviste, même si le vent continuait à souffler dans les arbres. L'idée du départ fut abandonnée tacitement, tout le monde ayant presque honte d'avoir eu une telle pensée superstitieuse.

La suite des malchances ne finit tout de même pas ici. Tout d'abord, le directeur d'une firme de légumes et de fruits tomba grièvement malade de cirrhose, un type qui connaissait à quoi ça ressemble une fête terrible, mais qui ne semblait pas du tout souffrir après cette innocente habitude. Et toute la population de la ville désigna sans hésitation comme responsable la vodka, que chaque habitant de Rodești avait consommée pour une raison ou une autre dans la période de la tempête.

En entendant cette nouvelle, monsieur Lupancu abandonna son nid dans la mansarde de l'immeuble où il s'était enfermé pendant deux semaines, descendit l'escalier en métal en faisant des efforts surhumains et se présenta devant la porte de son appartement, pendant que Mara était en train de préparer des pommes de terre bouillies en huile à la sauce d'ail. Monsieur Lupancu était dans un tel état d'épuisement, qu'il était presque impossible à reconnaître, au point que Mara crut pour le moment que c'était un des mendiants qui avaient commencé à se balader de plus en plus nombreux tout de suite après la tempête. Même si elle lui avait chaque jour porté à manger, la jeune femme n'avait pas réussi à voir sa figure, car le chenapan refusait d'ouvrir la porte, pour qu'on ne dérobe pas son esprit-de-vin, car il y avait des provisions importantes.

Il parvint tout de même à entrer dans la cuisine, sortit de la poche du pantalon une bouteille d'un demi-litre presque pleine et la rangea près du bol plein de pommes de terre en vapeur. Il essaya à esquisser un sourire, mais il ne put pas, son visage étant couvert d'une croûte marron écailleuse car il n'avait pas fait l'effort de laver son visage depuis un certain temps. Puis, il commença à pleurnicher en disant qu'un de ses bons amis, il ne savait pas quel directeur, était sur le point de mourir, qu'il avait déjà peut-être cassé sa pipe. C'était des bêtises, bien sûr, puisque toute cette histoire c'est Mara qui la lui avait racontée récemment, derrière la porte de la mansarde, en le menaçant

că așa i se va întâmpla negreșit și lui dacă va continua să bea spirt, fără a se atinge de mîncarea pe care i-o ducea.

Domnul Lupancu începu să se smiorcăie, exact în momentul în care își făcu intrarea, șchiopătînd, doamna. [...]

— Te-ai stricat la cap, măi omule, spuse doamna. Știi că nu pot să mă urc pe scară și...

— Nu mînca și tu căcat, o întrerupse domnul Lupancu. Spuse totul printre sughițuri de plîns, însă cu o neașteptată claritate. Lacrimile săpaseră dîre adînci prin mizeria maronie de pe fața sa și ochii îi erau inflamați.

— Ba mănînc, că-i dreptu' meu! se burzului doamna.

— Mai încet, oameni buni, încercă să-i potolească Mara izbucnind în rîs. Iar v-o apucat? Lăsați-o mai moale, parcă sună cineva la ușă.

— Las' să sune, spuse doamna pe un ton ceva mai potolit. N-au decît să afle toți ce bețivan țin lîngă casă, zău așa.

Soneria se auzi din nou, iar Mara ieși în hol, trăgînd după ea ușa de la bucătărie. Își strînse capotul, aruncă o privire fugară în oglinda cuierului și deschise, după ce-și îndreptă cîteva șuvițe de păr. Prin ușa întredeschisă se strecură o slăbătură fără vîrstă, învinețită de frig. Avea vreo patruzeci de kilograme, cu tot cu mapa voluminoasă pe care o purta în brațe.

— Salut, spuse încet, în timp ce-și scotea pantofii uzi din picioare.

— Bună, Leontina, răspunse Mara. Da' unde te-ai murat așa?

— Ui, ui, că tare-i frig, făcu slăbătura, strîngîndu-se în jurul mapei cu ambele mîini. Privi întrebător spre cealaltă, nefiind în temă cu ostilitățile care continuau pe un ton mai potolit dincolo de ușă.

— Hai, intră, propuse Mara, arătînd printr-o înclinare a capului spre sufragerie.

Intrară amîndouă, apoi Mara aprinse lumina. Era cu puțin trecut de cinci după-amiază, însă norii întunecau de-a binelea cerul și părea că se înnoptează. Leontina așeză mapa pe masa din mijlocul camerei și-și frecă degetele subțiri, vinete.

— Am fost pe Toloacă, spuse ea, continuînd să se fricționeze. E-o lăcărie, de nu s-a văzut. Da' măcar am adunat ceva material, cred că am pentru trei numere.

Cei care mai tîrziu s-au aplecat asupra vieții rodeștenilor din această perioadă au semnalat existența unui fenomen paradoxal. Într-adevăr, un fapt care la prima vedere părea o binefacere pentru

qu'il aurait le même sort s'il continuait à boire de l'esprit-de-vin sans toucher à ce qu'elle lui apportait à manger.

Monsieur Lupancu commença à pleurnicher au moment même où sa femme entra, en boitant. [...]

- T'es devenu dingue, dit la dame. Tu sais bien que j'ai du mal à monter l'escalier et pourtant...

- Arrête de débiter des conneries ! l'interrompit monsieur Lupancu. Il dit tout cela en pleurant à sanglots, mais avec une clarté inattendue. Les larmes avaient frayé des ornières profondes dans la poussière marron de son visage et ses yeux étaient enflés.

- Tiens, je n'arrête pas, c'est mon droit ! dit la dame énervée.

- Mais, arrêtez, tout le monde, essaya Mara de les apaiser, en éclatant de rire. Qu'est-ce qui vous a pris ? parlez plus bas, il y a quelqu'un qui sonne à la porte.

- Il n'a qu'à sonner, dit la dame d'un ton un peu plus apaisé. Que tout le monde apprenne quelle espèce d'ivrogne j'ai dans la maison, vraiment.

La sonnette résonna de nouveau et Mara sortit dans le hall, en tirant la porte de la cuisine. Elle rangea sa robe de chambre, jeta un regard furtif dans le miroir et ouvrit la porte, après avoir arrangé ses cheveux. Par la porte entrouverte, glissa une créature maigre, sans âge, transie de froid. Elle pesait environ quarante kilos, avec la serviette volumineuse qu'elle portait.

- Salut, dit-elle tout bas, en enlevant ses chaussures mouillées.

- Bonjour, Leontina, répondit Mara. Mais comment t'es-tu mouillée comme ça ?

- Oh, qu'il fait froid, fit la maigre, en serrant sa serviette de ses deux mains. Elle jeta un regard interrogateur vers l'autre, n'étant pas au courant des hostilités qui continuaient d'un ton plus calme derrière la porte.

- Allez, entre, lui proposa Mara, en lui indiquant de la tête la salle à manger.

Elles y entrèrent toutes les deux, puis Mara alluma. Il était cinq heures passées de l'après-midi, mais les nuages couvraient le ciel en l'assombrissant et la nuit n'était pas loin. Leontina mit la serviette sur la table au milieu de la chambre et frotta ses doigts fins et bleus.

- Je suis allée sur la Toloaca, dit-elle, tout en frottant ses mains. C'est un sacré lac, là-bas. Mais, au moins, j'ai ramassé du matériel, je crois que j'en ai pour trois numéros.

Ceux qui se sont penchés plus tard sur la vie des habitants de Rodești de cette époque-là ont remarqué l'existence d'un phénomène paradoxal. En effet, un fait qui, au premier abord, semblait être un bénéfice pour

morala citadină s-a dovedit în cele din urmă deosebit de nociv, sau cel puțin așa vedeau unii chestiunea.

Mai întâi a surprins peste poate hotărîrea celor mai mari curve din oraș de a abandona subit profesiunea pentru care erau înzestrate și pe care o practicaseră cu mult zel înainte. Cele trei pipițe, al căror lider necontestat era Leontina, și-au părăsit în aceeași zi slujbele de chelnerițe și de dame de companie a țișanilor care mișunau prin bîlciul orașului, fără a da cea mai firavă explicație. Se făceau tot felul de presupuneri, însă nimeni nu fusese în stare să spună exact ce și cum se întîmplă. În primele zile, cu toții au fost tentați să pună abaterea pe seama unor toane de moment, mai ales că toate trei erau cunoscute ca fiind duse bine de acasă, dacă avem în vedere măcar frecvențele lor internări la secția de psihiatrie a spitalului.

Cum însă convertirea lor părea la un moment dat fără recurs, polițiștii și preoții au încercat să-și asume merite, ultimii luînd chiar un avans substanțial în această competiție, în momentul în care toate trei au apărut în centrul orașului purtînd pe piepturile lor, atît de primitoare înainte, cruci mari din lemn. Istoria ne oferă destule exemple de convertire, însă aceasta părea cea mai spectaculoasă de la Maria Magdalena încoace. Cu toții erau convinși că fetele își vor anunța în scurt timp retragerea după zidurile vreunei mînăstiri și golul rămas prin plecarea lor se va umple de îndată, mai ales că pretendente erau cu duiumul și o parte a lor făcea intense cursuri de specializare la *Stambul*.

Cum fetele totuși nu dădeau nici un fel de semne care să confirme cît de cît bănuiala unanimă, gestul lor căpăta semnificații de-a dreptul misterioase. Deruta generală era sporită de condescendența imperială pe care fetele o arătau față de Suru, fostul lor pește, o piticanie smolită și cu multe condamnări, scăpat de ani grei de pușcărie printr-un decret de grațiere din vremea lui Ceaușescu, care le urmărea pretutindeni, amenințîndu-le nu se știe de ce ba cu ocna cea mai grea, ba cu ireparabile slujiri. În primul moment oamenii de bun simț au fost indignați de insistențele ipochimenului, însă nepăsarea tipelor față de iminentele și gravele amenințări i-au convins treptat că nu e nimic îngrijorător sau, în orice caz, că acelea au în spate pe cineva cu mult mai puternic.

la morale citadine est finalement devenu terriblement nuisible, ou au moins c'est comme ça que certains considéraient la question.

Tout d'abord, ce qui surprit extrêmement fut la décision des plus grandes prostituées de la ville d'arrêter subitement leur profession pour laquelle elles étaient douées et qu'elles avaient pratiquée avec zèle. Les trois entraînées, dont le chef incontesté était Leontina, ont quitté le même jour leur occupation de serveuses et de filles de joie des tziganes qui grouillaient dans les foies de la ville, sans la moindre justification. On faisait toutes sortes de suppositions, mais personne n'avait été capable de donner une explication claire. Les premiers jours, tout le monde fut tenté d'attribuer cet écart à des caprices passagers, toutes les trois étant connues comme très dingues, vu leurs fréquents séjours dans la section de psychiatrie de l'hôpital.

Mais, comme leur conversion semblait sans recours à un moment donné, les policiers et les prêtres ont essayé d'assumer ce mérite, les derniers ayant même une avance considérable dans cette compétition, lorsque toutes les trois se sont affichées au centre-ville portant sur leurs poitrines, antérieurement si accueillantes, de grandes croix en bois. L'histoire nous offre suffisamment d'exemples de conversion mais, depuis Marie-Madeleine, celle-ci semblait la plus spectaculaire. Tout le monde était convaincu que les filles annonceraient bientôt leur intention de se retirer derrière les murs d'un monastère, tandis que le vide se remplirait tout de suite, surtout qu'il y avait de nombreuses candidates dont certaines prenaient intensément des cours à Istanbul.

Puisque les filles ne donnaient tout de même aucun signe qui confirme tant bien que mal le soupçon général, leur geste acquérait des significations carrément mystérieuses. La panique générale était amplifiée par la condescendance impériale que les filles manifestaient envers Suru, leur ancien maquereau, un être basané, de petite taille, ayant eu de nombreuses condamnations, qui avait échappé à beaucoup d'années de prison grâce à un décret au temps de Ceaușescu. Il les suivait partout, en les menaçant, on ne sait pas pourquoi, tantôt de les envoyer au bagne, tantôt de les estropier irrémédiablement. Au début, les gens normaux ont été indignés par les insistances de l'individu, mais l'indifférence des gonzesses envers les imminentes et graves menaces les ont convaincus graduellement qu'il n'y avait rien d'inquiétant là-dessus ou que, de toute façon, celles-ci avaient un défenseur bien plus puissant.